

Дудорова Т.Ю., аспірант

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ ЛОГІСТИКИ

Анотація. Метою статті є обґрунтування доцільності в доступності об'єктивних даних як роботи митниці в цілому, так і конкретних операцій, а саме – електронного декларування. Стаття містить глибокий організаційно-структурний аналіз сучасного стану функціонування національної системи електронного митного адміністрування. У роботі представлено часовий аналіз всіх етапів впровадження системи «Електронна митниця» з боку держави, а також відображено сприйняття даного процесу бізнесом. Доведено незаперечний економічний ефект від впровадження е-митниці.

Ключові слова: е-митниця; електронна митна декларація; електронне декларування.

Дудорова Т.Ю., аспірант

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ЭЛЕКТРОННАЯ ТАМОЖНЯ КАК ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТАМОЖЕННОЙ ЛОГИСТИКИ

Аннотация. Целью статьи является обоснование целесообразности в доступности объективных данных как работы таможи в целом, так и конкретных операций, а именно – электронного декларирования. Статья содержит глубокий организационно-структурный анализ современного состояния функционирования национальной системы электронного таможенного администрирования. В работе представлен временной анализ всех этапов внедрения системы «Электронная таможня» со стороны государства, а также отобразено восприятие данного процесса бизнесом. Доказан неоспоримый экономический эффект от внедрения е-таможни.

Ключевые слова: е-таможня; электронная таможенная декларация; электронное декларирование.

Dudorova T.

Kyiv National University of Technologies and Design

ELECTRONIC CUSTOMS AS ONE OF THE WAYS OF IMPROVING CUSTOMS LOGISTICS

Abstract. The article is concerned with substantiating the feasibility as to availability of objective data covering both the work of customs in general and the specific operations, namely, electronic declaring. The article contains an in-depth organizational-structural analysis of the current status of functioning of the national system for electronic customs administration. The publication presents a time analysis of all stages of the implementation of the "Electronic customs" system on the part of the State, as well as reflects perception of this process on the part of business. An undeniable economic effect from the introduction of e-customs has been proved.

Keywords: e-customs; electronic customs declaration; electronic declaring.

Вступ. Суттєве збільшення рівня прозорості діяльності органів Державної митної служби України можливе тільки за умов інтенсивного використання сучасних інформаційних технологій у їх діяльності. З огляду на це, доцільно буде дослідити причини створення, реалії впровадження та прогнози майбутнього функціонування системи «Електронна митниця» на теренах України. Щоб оцінити тенденції розвитку та

можливі способи розв'язання подібних проблем, розглянемо приклади введення електронної митниці в розвинутих країнах світу [2].

Поняття та стан упровадження проекту «Електронна митниця» досліджено у працях таких провідних українських учених, як: І. Муратов, І. Владимировський, О. Мостовенко, П.В. Пашко, А. Дубініна, Ю.М. Дьомкін та ін. Вивченню зарубіжного досвіду застосування зазначених технологій в митній справі присвячені публікації Г. Грица, Б. Томас, Д.Сімсон, М. Салехі, Яо-Хуа Тан та ін.

Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних науковців дозволив дійти висновку про недостатній вивчення розвитку митно-тарифного регулювання в Україні та про нагальність посилення досліджень щодо впровадження електронних технологій у митній системі України, враховуючи досвід світових лідерів.

У сучасних глобалізаційних умовах процеси збору та обробки значних обсягів інформації можливі лише за умов використання новітніх інформаційних технологій. Упровадження інформаційних систем у митній справі – завдання, яке на сьогодні ставлять більшість країн світу. Відмінності лише у строках і процедурах реалізації.

Мета дослідження. Проаналізувати процес упровадження проекту «Електронна митниця» в Україні.

Результати дослідження. Одним з перших кроків по спрощенню торгових процедур і введенням в світову торгівлю електронних бізнес-операцій було прийняття центром ООН 40 (СЕФАКТ ООН) в 2005 році в Женеві Рекомендації №33, яка була схвалена представниками урядів і бізнесових кіл всіх країн світу. Метою цієї програми стало поліпшення здібностей бізнесових і адміністративних організацій в розвинутих країнах і країнах, які розвиваються, а також в країнах з перехідною економікою, ефективно проводить операції по обміну товарами і пов'язаними з ними послугами [1].

Головну увагу приділено питанням, пов'язаним з спрощенням національних і міжнародних торговельних операцій шляхом спрощення і узгодження процесів, процедур і потоків інформації, що сприяє, таким чином, зростанню міжнародної торгівлі.

Рекомендація №33 СЕФАКТ ООН пропонує урядам і торговим підприємствам розв'язати дану проблему за допомогою створення механізму «Єдиного вікна», завдяки якому торгова інформація і документи, необхідні для виконання формальностей пов'язаних з імпортом, експортом або транзитом товарів, вводяться в систему тільки один раз з використанням єдиного пропускового каналу.

Рекомендація також радить використовувати механізм єдиного вікна для координації контролю, який здійснюється компетентними органами і агентствами торгового і митного контролю, а також передбачить можливість розрахунків і платежів, які необхідно подати до митних органів [1].

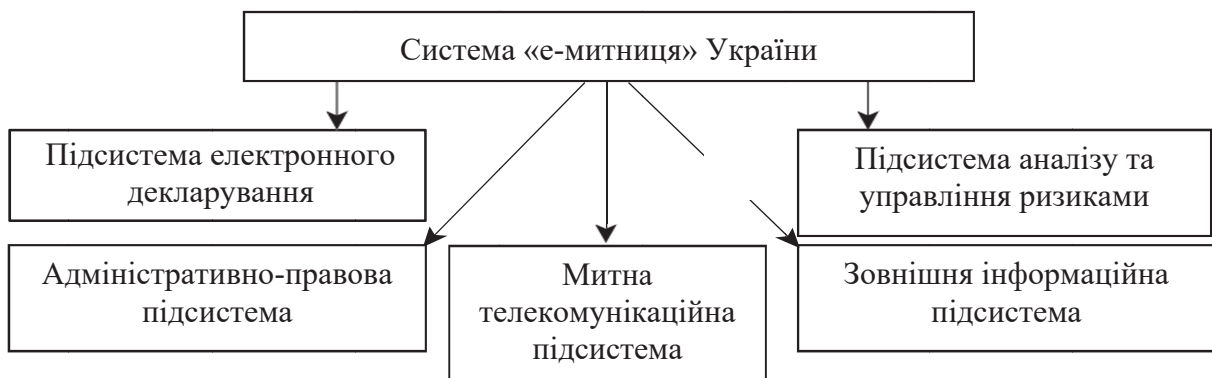
Після вступу України до Всесвітньої торгової організації (ВТО), Всесвітньої митної організації (ВМО) і підписання ряду міжнародних угод характерним є постійне збільшення обсягів та розширення масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динаміки торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. У зв'язку з цим, перш за все повинні удосконалюватися методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. В сфері прискорення товарообігу, боротьби з недостовірним декларуванням і корупцією однієї із основних завдань митних органів є масштабне впровадження електронної митниці в митну систему України [3].

В розвиток концепції єдиного вікна в Україні, були прийняті такі закони, як: Закон ВРУ № 851-IV від 22.05.2003 «Про електронні документи та електронний

документообіг»; Закон ВРУ № 852-IV від 22.05.2003 «Про електронний цифровий підпис». Також такі документи як Наказ Мінфін № 631 від 30.05.2012 «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа»; Лист ДМСУ № 11.1/2-12.2/6419-ЕП від 07.06.2012 «Щодо порядку електронного декларування товарів» [4].

В даний час Уряд України продовжує працювати над системним реформуванням митниці, спрямованим на подолання корупції, боротьбу з контрабандою та порушенням митних правил, автоматизацію роботи митних сервісів, спрощення митних процедур тощо. Урядом прийнято рішення про запровадження з 1 серпня 2016 року автоматизованої системи «єдиного вікна» при митному оформленні товарів і транспортних засобів. Ухвалена Урядом постанова передбачає здійснення всіх видів контролю за допомогою ІТ-системи митниці. Це значно спрощує та скорочує час на проведення митних процедур, оскільки єдина електронна база даних дозволяє контролюючим органам здійснювати інформаційну взаємодію в автоматичному режимі. Крім того, огляд товарів проводиться одночасно всіма контролюючими органами не пізніше, ніж через 24 робочі години від запропонованого підприємством часу. Так, зокрема, на підставі оформлених електронних митних декларацій сьогодні стало можливим:

- здійснити державну реєстрацію транспортних засобів;
- провести операції зняття експортно-імпортних операцій з валютного контролю, продажу іноземної валюти для проведення підприємствами розрахунків щодо зовнішньоекономічних операцій з товарами;
- підтвердити фактичне вивезення товарів за межі митної території України [2].

Рис. 1. Структура електронного митного середовища України

Перспективи розвитку «Електронної митниці»:

- подальша інтеграція митних та податкових інформаційних ресурсів, в першу чергу - з метою подальшого розвитку ризикоорієнтованого підходу до здійснення митної та податкової справи;
- пошук та використання нових джерел попередньої інформації для націлювання ризиків, в тому числі від іноземних митних адміністрацій та міжнародних транспортних організацій;
- розвиток інформаційного обміну з іншими державними органами України;
- належна автоматизація спрощення митного оформлення. Наприклад, більша частина експортних декларацій (в разі відсутності зауважень з боку АСАУР) може оформлятися в повністю автоматичному вигляді за 1–2 хв.;

- запровадження інституту уповноважених економічних операторів;
- побудова інтегрованої електронної системи взаємодії з Державною прикордонною службою після відмови останньої від застарілої системи «Аркан» або докорінної її модернізації в напрямку можливості інтеграції з інформаційними системами ДФС в режимі on-line;
- подальше створення електронних сервісів для бізнесу;
- зменшення впливу людського фактору при митному оформленні шляхом автоматизації процесів прийняття рішень, використання випадкового розподілу особового складу між ділянками митного оформлення та митних декларацій між особовим складом [3].

Провівши детальний аналіз становлення, імплементації, розвитку та функціонування на сучасному етапі єдиної автоматизованої системи електронного митного адміністрування України, можна виділити головні напрями вдосконалення цієї системи, які ми будемо розглядати з двох позицій: держави та суб'єктів ЗЕД.

Першочерговим завданням держави у сфері електронної митниці повинні стати процеси обміну електронною інформацією з митних питань для прискорення митного оформлення, підвищення вірогідності отриманих даних і зменшення рівня корупції в держорганах. Наводимо перелік критеріїв діяльності митних та інших контролюючих органів, дотримання яких, на наш погляд, сприятиме прискоренню практичної реалізації зазначеної концепції, а саме:

- 1) *юридична обізнаність* – митні органи повинні мати повну інформацію щодо законів та нормативно-правових актів, які регламентують здійснення всіх видів контролю;
- 2) *практична обізнаність* – контролюючі органи доводять до відома митних органів інформацію про наявні ризики стосовно товарів, учасників зовнішньоекономічної операції тощо, ведуть та актуалізують відповідну базу даних ризиків;
- 3) *координація діяльності* – існує чіткий та простий механізм взаємодії митних та інших контролюючих органів;
- 4) *координація перевірок* – за необхідності здійснити перевірку (огляд) товарів одночасно всіма зацікавленими контролюючими органами;
- 5) *координація лабораторних досліджень* – за необхідності здійснити відбір проб та зразків одночасно всіма зацікавленими контролюючими органами та одноразово; за можливості лабораторні дослідження проводити в одній лабораторії;
- 6) *уніфікація документації* – контролюючі органи розробляють вичерпні переліки документів, необхідні для здійснення відповідного контролю;
- 7) *єдиний канал* – належні документи подаються одноразово митним органам, які за необхідності розподіляють, передають їх іншим контролюючим органам;
- 8) *часові обмеження* – встановлюються відповідні часові обмеження для проведення документального контролю;
- 9) *єдиний інформаційний простір* – митні та контролюючі органи швидко і безперешкодно обмінюються інформацією стосовно результатів здійсненого контролю [3].

Така організація діяльності митниці є досить поширеною у світі та становить основу для переходу до повністю автоматизованих митних процедур.

Своєю чергою, бізнес-сектор повинен отримати найсприятливіші умови для ведення зовнішньоекономічної діяльності завдяки таким перетворенням:

- 1) розвиток системи існуючого електронного декларування шляхом автоматизації процесів:

- змінити процес надходження пошти, яка містить дані та еМД, таким чином, щоб вони автоматично реєструвалися в базах даних митного органу й інспектор не мав би влади вирішувати «затягати» декларацію до БД чи чекати дзвінка від декларанта, не помічаючи її;

- при прийнятті декларації до БД митного органу автоматично надсилати у вигляді електронного листа суб'єкту ЗЕД весь перелік процедур, які згенеровані АСАУР по цій декларації з можливістю його присутності при будь-якій операції з товарами (навантаження, зважування, огляд тощо);

- отримання повідомлення про відправку еМД в будь-який спеціалізований підрозділ (митна вартість, класифікація) і розшифровку конкретної дії з декларацією із додаванням номера телефону конкретної посадової особи, яка на даний момент здійснює оформлення еМД;

- змінити формат повідомлень, які надходять декларанту, та відформатувати їх за змістом і стилістично;

2) інтеграція платіжних систем до програмного забезпечення декларантів (даний додаток дав би змогу отримати авторизований доступ до інформації щодо залишку коштів на рахунку суб'єкта в митниці, поповнювати його в будь-який зручний час, аналогічно тому, як ви поповнюєте свою дебетову);

3) використання мобільних пристроїв у процесах інформаційної взаємодії з митними органами;

4) зменшення залежності суб'єктів господарювання від приватних терміналів, місць стоянки транспортних засобів, вантажних митних комплексів, автопортів зі скороченням грошових і часових витрат з максимальним запровадженням попереднього декларування з обсягом даних, необхідним для випуску товарів у митний режим без пред'явлення їх митному органу [4].

Висновки. Автоматизована система «е-митниця» – це контроль за безперервним потоком інформації від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, основними цілями якої, насамперед, є усунення паперових документів; боротьба з шахрайством, організованою злочинністю і тероризмом; покращення якості товарів і безпеки торгівлі; стандартизація функціонування митниці; захист прав інтелектуальної власності та національної культурної спадщини.

На сьогодні «Електронна митниця» України являє собою багатофункціональну комплексну систему на базі ЄАІС ДФСУ, яка існує в митних органах країни та поєднує інформаційно-комунікаційні технології та сукупність процедур їх застосування і дає можливість підвищити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування з метою забезпечення митної безпеки держави.

Таким чином, головним і актуальним залишається завдання вдосконалення діяльності митних органів у напрямку автоматизації процесів шляхом спрямування всіх зусиль на спрощення та створення сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності, розвитку власної е-митниці та раціонального запозичення кращого світового досвіду від впровадження ІТ у митну справу.

Список використаної літератури

1. Рекомендація №33 СЕФАКТ ООН [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу: www.unece.org/cefact.
2. "Електронна митниця" по-українськи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/publish/article?artid=1573859&catid=333734>.
3. Електронна митниця. Сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: http://www.mdoffice.com.ua/pdf/elektronna_mitnicja_d5_1512250923.pdf.
4. Електронне декларування [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.mdoffice.com.ua>.